

Dünün, Bugünün, Yarının Çocuğu (*)

David Elkind
Çev: Figen ÇOK (**)

Çocuk doğanın armağanı, çocuğa ilişkin imaj da insanoğlunun yaratacılığıdır. Her tarihsel dönemde eğitim etkinliklerini belirleyen temel etken doğanın armağanından çok çocuğa ilişkin imaj olmuştur. İnsanın yaratacılığı olan çocuk imajı çoğu zaman doğru olduğu kadar yanlış da olmuştur. Yanlış imajlar doğru imajlardan daha güçlüdür ve daha kolaylıkla yerleşir. Geçmişte olduğu gibi günümüzde de küçük çocukların eğiticisi olarak görevimiz, yalnızca doğanın armağanına karşı doğru olmak değil, aynı zamanda küçük çocukların sağlıklı bir biçimde eğitilmelerini tehdit eden yanlış imajlara karşı her çağda savaşımdır.

Geçmişteki Çocuk İmajları

Antik çağlarda çocuk imajı, çocuğun toplumun yasaları ve kültürü tarafından eğitilmesi gereken küçük bir yuttaş olduğu biçimindeydi. Babilliler çocuklar 6 yaşında okula giderlerdi, yoksul çocuklar bile okuma yazma öğrenirdi, ancak kitapları tuğla, yazma araçları ise kamış ve nemli çamurdu. Eski Yunan çocukları kaydıraklarla ve oyuncaklarla oynarlar ve erkek çocuklar 7 yaşında okula giderlerdi. Eski Roma'da kadın erkekle daha eşit durumdaydı ve hem erkek hem kız çocuklar disiplinin çok katı olduğu ve yazmayı iğneyle ve balmumu tabletleriyle öğrendikleri okula giderlerdi.

Ortaçağda çocukların durumu daha az iyiydi. Yaygın çocuk imajı, taşınabilir eşya imajı ya da kölelik ideolojisiyle uyumlu olan mülkiyet parçası biçimindeydi. Rahatlıktan çok korunma amacıyla inşa edilen Ortaçağ şatolarında çocuğa yer yoktu. Kölelerin çocukları hayvanlarla birlikte çalışır ve yaşarlardı. Disiplin katı, ceza sertti. İngiltere'de İyi Kraliçe Bess'in saltanatı zamanında, çocuklar için kısa bir altın dönem yaşandı. Bu çağda folklorde ve edebiyatta sadık dadı imajı ortaya çıkmaya başladı.

17. yüzyılın sonlarına doğru Puritanlar ile Şövalyeler arasındaki savaş her birinin çok farklı çocuk imajlarına yansımıştır. Şövalyeler, çocuğu hem oyuncak hem de başbelası olarak gördükleri karma bir çocuk imajı geliştirmişlerdi. Puritanlar, ilk günahla lekelenmiş bir çocuk imajı oluşturmuşlardır. James Janeway "çocuğunuz asla cehenneme gitmeyecek kadar küçük değildir" diye yazmıştı.

(*) Elkind, D., "The Child Yesterday, Today and Tomorrow". *Young Children*, 1987, Vol. 42, No: 4, 6-11.

(**) A.Ü. Eğitim Bilimleri Fakültesi Araştırma Görevlisi.

Bu ülkede çocuğa ilişkin imajlar hızla gelişen toplumla birlikte değişmiştir. Koloni çağıında çocuklar, tarla işlerinde yardım eden ya da küçük yaşta dışarıya çıkarılarak verilen mali gelir kaynakları olarak görülürlerdi. Köle çocukları bunun en uç örneğiydi, fakat şafak sökerken çalışmaya başlayan ve karanlığa kadar çalışan çocuklar yalnızca onlar değildi. Endüstri devrimiyle birlikte, çocuğu işçi yapmanın zalimliği konusunda bir kamuoyu oluşana kadar, özellikle göçmenlerin ve yoksulların çocukları ucuz fabrika işçileri olarak görülmeye başlamıştı. Sonradan gelişen sosyal reform hareketi, çocuk imajını, ucuz fabrika işçiliği imajından fabrika işinde çalışan çıkarılarak imajına dönüştürdü. Çocuklar fabrikalara gönderilmek yerine, onları fabrikada çalışmaya hazırlayan okullara gönderildiler. Fabrika düdüklere gibi, okul zilleri de okul gününün başlangıcını ve bitişini işaret ediyordu. Çocuklar da anababalar gibi öğle tatilinde açılan sefertaslarını taşıyorlardı.

Görüldüğü gibi, çocuğa ilişkin farklı birçok imaj vardır. Bunların bir kısmı çocuk sağlığı, refahı ve eğitimi için diğerlerinden daha yararlıdır. Tarihte herhangi bir noktada o dönemde yaygın olan çocuk imajını eleştiren birileri her zaman olmuştur. Bu eleştiri genellikle "ana-babalara" ve anababa olma"ya yönelik bir saldırı biçiminde olmuş, ama gerçekte "benimsenmiş" çocuk imajına yöneltilmişti. Eski çağlarda ortaya çıkmış çocuk imajlarına yönelik bu eleştirilerin gözden geçirilmesi öğreticidir. Bu bize, tarihin hiçbir noktasında çocuk imajının asla eleştirilemez bir biçimde kalmadığını ve bugün olduğu gibi geçmişte de eleştirilerin çoğu zaman küçük çocukların eğitimcileri arasından çıktığını göstermektedir.

Yaygın çocuk imajlarına yöneltilen eleştirilerin çok uzun bir geçmişi vardır. Platon İdeal Cumhuriyeti için çocukların meslekten çocuk bakıcıları tarafından yetiştirilmesini istemiştir. St. Augustin de "Bana diğer anneleri verin, ben size diğer dünyaları veririm" demiştir. Rousseau'nun Emile'de savnuğu, Yaratan'ın elinden gelen herşeyin iyi olduğu, bozulmaların insanın elinden çıktığı görüşü, çocuğu toplumsallaşmak zorunda olan küçük bir yabani olarak gören çocuk imajını suçlayan bir belgedir.

Pestalozzi ve Froebel anababaları doğrudan eleştirmemişler, ancak anababaların daha doğru bir çocuk imajı edinmeye gereksinimleri olduğuna ve böylelikle daha sağlıklı çocuk yetiştireceklerine inanmışlardır. Pestalozzi ve Froebel'in uyguladığı anababa eğitimi, erken çocukluk eğitiminin önemli bir ögesidir. Pestalozzi'nin "Annelere Çocuklarını Eğitmede Yardım Girişimi" altbaşlığını taşıyan "**Gertrude Çocuğunu Nasıl Eğitmeli?**" adlı kitabı anababaların eğitimi konusunda bu vurgulamayı yansıtmaktadır. Aynı görüş, Froebel'in "**İnsanın Eğitimi**" ve "**Anneler İçin Şarkılar ve Çocuk Şarkıları**" adlı kitaplarında yinelenmektedir.

Onların izleyicisi Maria Montessori, anababaları asla eleştirmemiş, ancak anababa eğitiminin önemine kendinden öncekilerden daha az inanmıştı. Platon gibi o da çocukların anababalar tarafından değil, meslek-

ten kişilerce yetiştirilmesini istemiş. Ona göre, çocuk yetiştirme, çocukların tomurcuklanan zihinsel güçlerine çok az yer veren bir çocuk imajı taşıyan eğitilmemiş anababalara bırakılmış çok önemli bir görevdir.

Geçmişte çocuk yetiştirmeyi ve eğitimi etkileyen yaygın çocuk imajı, çocuğun doğal haliyle hiç ilgilenmeyen ya da çok az ilgilenen bir sosyal, ekonomik ve kültürel etkenler bütünü tarafından belirlenmekteydi. Eski çağlardan beri yaygın çocuk imajını eleştirenler vardı. Bu insanlar yanlış çocuk imajı yerine, çocuğa daha sağlıklı, mutlu ve üretken bir yaşam sağlayabilecek daha yaygın bir imajı geçirmek için savaşmışlardı.

Bugünün Çocuk İmajları

Tarihsel olarak, çocuğa ilişkin belli başlı imajlar, yaygın politik, toplumsal ve dinsel özelliklerden türemiştir. Çocuğa ilişkin modern imajlar konusunda dikkat çeken nokta, bunların temelde bilimsel olması ya da bilimsel olduğunun söylenmesidir. Ne yazık ki, bilimsel kökenleri bunları, sosyal, politik ve dinsel kökenli olanlardan daha geçerli kılmamaktadır. Bazı çağdaş çocuk imajlarının bilimsel kökeni, bazı açılardan, onlarla savaşmayı geçmişteki imajlara karşı savaşmaktan daha zor hale bile getirmektedir. Şimdi eleştirmen rolünü üstlenmek, çocuğa ilişkin üç modern imajı gözden geçirmek ve yorumlamak istiyorum. Bu üç imaj, çocukları gereksiz yere tehlikeye soktuğu için benim "yanlış eğitim" diye adlandırdığım olguya katkıda bulunmaktadır.

Şehvete Düşkün Çocuk

Freudçu psikolojinin gelişimi, şehvete düşkün çocuk imajını ortaya çıkarmaktadır. Bu görüşte çocuk, eskiden yetişkinlere özgü sayılan tüm cinsel içgüdülere ve eğilimlere sahip olması anlamında "çok yönlü sapık" olarak kabul edilmekteydi. Freudçu deyişle, cinsel içgüdüleri aşırı derecede bastırılmış olan çocuklar nörotik olmaya mahkumdur. Bu imajın çocuk yetiştirme ve eğitimindeki önemi açıktır. Çocukların kendilerini ifade etmelerine izin verilmelidir, oyun da kendini ifade etmenin doğal aracıdır. Evde ve okulda kendini yeterli derecede ifade etme yoluyla çocuklar sağlıklı kişilikler geliştirebilecek ve zekaları da kendini geliştirecektir.

Çocuğa ilişkin birçok imajda olduğu gibi bu görüşte de doğruluk payı vardır. Freud, bir toplumda yaşayan herkes için belirli bir derecede bastırmanın sağlıklı, hatta zorunlu olduğu konusuna açıklık getirmiştir. Nevroza yol açan, bastırma değil "aşırı bastırma" idi. Ancak bu nokta, kendini ne pahasına olursa olsun ifade etmek gerektiğini savunanlarca zaman zaman gözardı edilmiştir.

Esnek Çocuk

Çağdaş düşünceye egemen olan bir başka çocuk imajı, kuşaklar arasındaki çatışma konusuyla ilgilenen antropologlardan gelmektedir. Bu türün başta gelen yazarları Kigsley Davis, Ruth Benedict ve Margaret Mead'dir. Bu yazarların görüşleri ayrıntılarda farklı olsa da, çocukların

toplumsal değişmelerde uyumlu ve esnek, yetişkinlerinse katı ve uyumsuz oldukları nostasında birleşmektedir. Toplumsal değişime çocukların yetişkinlerden daha iyi uyduklarını ileri sürerler.

Örneğin Davis, yetişkinlerin çocukluklarında kazandıkları yönelimlerine bağlı olduklarını ve bunun kendi çocuklarını değişen durumlara göre değerlendirmelerini-olanaksızlaştırmaya bile- zorlaştırdığını, böylece kuşak çatışmasının yaşandığını ileri sürmüştür. Benedict, yetişkinlerin bağımsız, çocukların bağımlı olduğunu ve kuşak çatışmasının nedeninin, yetişkinlerin çocuğun gelişen bağımsızlığıyla ilgilenmedeki yetersizliği olduğunu söylemiştir. Margaret Mead, hızla değişen bir kültürde, yerleşik düşünce biçimlerinden bağımsız olan çocukların yetişkinlere göre yeni ve değişen teknolojiye daha iyi uyum sağlayabildiklerini ileri sürmüştür.

• Yetişkin katılığına karşı çocuğun esnekliğini vurgulayan bu imaj bazen yanlış yorumlanmaktadır. Antropologlar, doğrudan aile içindeki değişikliklerden değil, genel toplum içindeki değişikliklerden söz etmektedir. Bir aile başka bir yere taşındığında, çocuklar bu değişiklikten yetişkinlerden daha fazla etkilenirler. Boşanma, yetişkinler için zor olabilir, ama çocuklar için çok daha zor olduğu kesindir. Çocuklar uygunluk, güvenlik ve kararlılık içinde daha iyi gelişirler; yeni deneyim ve serüven arayanlar ise yetişkinlerdir. Çocuklar yetişkinlere göre aile içindeki değişiklere daha zor uyum gösterirler; ancak sosyal bilimcilerin toplumsal değişim konusundaki görüşlerinin yanlış uygulamasıyla beslenen ters imaj varlığını sürdürmekte ve yanlış eğitime yol açmaktadır.

Bilgisayarların erken çocukluk eğitimine girmesi ve küçük çocuklara programlarının öğretilmesi, çocuğun esnek bir varlık olarak algılanmasının doğrudan bir doğurgusudur. Bu durum teknolojik gelişmenin bir gerçeğidir, teknoloji ilerledikçe daha fazla zihinsel olgunluğa gereksinim duyulmaktadır. Bir çocuk kürek kullanabilir, ama elektrikli kürek kullanamaz; çocuk el testeresi ya da el matkabı kullanabilir, ama elektrikli testere ya da elektrikli matkap kullanamaz; çocuk ata binebilir, ama otomobil kullanamaz ve kesin olarak bir uçağı uçuramaz. Teknoloji ilerledikçe onu kullanacak daha ileri zekaya gereksinim duyulmaktadır. Modern savaş buna bir örnektir. Modern silahları uygun bir biçimde kullanmak üniversite mezunu olmayı gerektirmektedir. Modern orduda yivli tüfek kullanma konusunda eğitilmiş bir Çavuş York'a yer yoktur. Televizyon gibi kullanımı kolay olan teknolojik araçlar bile küçük çocuklar için tehlikeli olabilir.

Bilgisayarların karmaşıklığı ve teknolojik gelişmişliği gerçeğine karşı, çocukların programlanması ve bilgisayar kullanması gerektiği görüşü hâlâ küçük bir çocuğun neyi anlayabileceği ve yapabileceği gerçeğinden uzaktır. Küçük çocukların kullanması için bilgisayarlar programlı öğrenmeyi sağlayan öğretim makinaları haline getirilmelidir. Programlı öğrenme sıkıcıdır. Küçük çocuklara bilgisayarı bu şekilde tanıtmak, bilgisayarın gerçekten ne yapabileceğini görme şansına sahip olmadan, bilgisayarlarla

ilgi düşüncelerini saptırma riskini taşımaktadır. Bu, çocukları gereksiz yere tehlikeye sokmanın, yanlış eğitimin güzel bir örneğidir.

Aynı şekilde, bana sık sık nükleer savaşın tehlikeleri konusunda küçük çocukları bilgilendirme programlarına ilişkin talepler gelir. Herhalde, bu konuyla erken yaşta karşılaşan çocukların böylece bir nükleer soykırıma karşı daha iyi hazırlanmış oldukları kabul edilmektedir. Bu zayıf görüş kabul edilse bile, nükleer savaş kavramı, biyolojik ölüm, milyonların ölümü ve nükleer silahların tahrip etme gücüne ilişkin hiçbir görüşü olmayan küçük çocuklara tamamen yabancısıdır. Küçük çocuklara AIDS'in öğretilmesi konusunda son zamanlarda ileri sürülen öneriler de çocuğun esnekliğine ilişkin bu yanlış imajdan kaynaklanmaktadır.

Varolan görüş ve kavramlarca sakatlanmadıkları ölçüde çocuklar kuşkusuz zihinleri taze öğrencilerdir. Ancak bu onların herşeyi öğrendikleri anlamına gelmez, aksine onların öğrenmeye açıklıkları sınırlıdır ve bizim bu sınırlılıkları bilmemiz gerekir. Herşey için bir zaman ve yer vardır; ama erken çocukluk eğitimi, çocuklara bilgisayar programlamayı, nükleer savaş tehdidini ya da AIDS'in tehlikelerini öğretmenin ne zamanı, ne de yeridir.

Güçlü Çocuk

Belki de çocuğa ilişkin en yaygın ve zararlı çağdaş imaj 60'lı yıllarda yazan psikologlarca geliştirilmiştir. Vatandaşlık hakları hareketine, fakirliğine karşı savaşa ve eğitim sistemindeki yetersizliklere tepki olarak, birçok yazar, bu yanlışlarla bozulan ve bunlarla erken yaşta karşılaşan çocuk görünüşünü ortaya koymuşlardır. Çocukları yeterince erken yaşta ele aldığımızda bütün bu yanlışların düzeltilebileceği söylenmiştir. Sonuç, temellerine bakılmaksızın, akademik becerileri çocukların o anda sahip olduklarından daha fazla kazanmak yeteneğine sahip olan yeni bir bebek ve küçük çocuk imajının doğması olmuştur. Bütün çocukların zihinsel yetenekleri olduğu ve düşüncelerinin -ama kendi psikolojik gelişim evreleri içinde- desteklenmesi gerektiği doğrudur. Çocuğun becerilerin tüketicisi olarak görüldüğü 60'lı yılların bu imajı 80'li yıllarda hâlâ peşimizi bırakmamaktadır.

"**Eğitim Süreci**" adlı kitabında Jerome Bruner, şu sıralar ünlü olan "her çocuğa, her konuyu, her yaşta uygun bir zihinsel yolla öğretebilirsiniz" varsayımını ifade etmiştir. Bruner gerçekte program yazarlarına seslenmiş ve büyük olasılıkla varsayımının geniş kitlelerce bir varsayım olarak değil, daha çok bir olgu olarak kabul edileceğini düşünmemişti. Üstelik bu varsayım, "küçük çocuğunuza herşeyi öğretebilirsiniz" duyurusuyla anababaları fişlerle dolandıran girişimcilerin parolası haline gelmiştir.

Ama bu doğru mudur? Bu ancak ya çocuğunuzu ya da konuyu yeniden tanımlarsanız doğrudur. 1960'ların program yazarları Illinois

Üniversitesinden MaxBeberman gibi akademisyenler ya da Berkeley'den Robert Karplus gibi kişiler konularını biliyorlardı, ama küçük çocuğu bilmiyorlardı. Onların hazırladıkları programlarda çocukların yeterlilikleri, akademik yetenekleri ve sınırlılıkları dikkate alınmadan tanımlanmıştır. Örneğin, çocukların değişken tabanlı aritmetiği, on tabanlı aritmetiğe göre kolay öğrendikleri söylenmiştir. Fakat anababalar için bile değişken tabanlı aritmetik o zamanlar sorun olmuştur. Çocukların, bir dil olarak tanıtıldığında matematiği daha iyi öğrenecekleri ileri sürülmüştür. Bu durumda 2+2'nin toplamı nedir sorusunun yanıtlanması yerine, çocukta "bu cümleyi düzeltmesi" istenir.

Burada hata, bir konuda uzman için basit olan şey ile bir çocuk için basit olan şeyin karıştırılmasından doğmaktadır. Basitlik bir becerinin ya da bilim dalının öğrenilmesinin başlangıç noktası değil, sonucudur. Nasıl olduğunu birkez bildikten sonra okuma basittir, fakat ilk önceleri zordur. Çok tabanlı aritmetiği anlamak birkez on tabanlı aritmetiği bildikten sonra kolay olabilir, aksi takdirde kolay değildir. Dil ve matematik iyi bir biçimde kavranmamışsa zordur. Yetişkinler olarak bizler için sonuç noktasının çocuklar için başlangıç noktası olabileceğini sanma tehlikesine karşı her zaman uyanık olmak zorundayız.

Bruner'in varsayımının diğer yönü konunun yeniden tanımlanmasını gerektirir. Öğrenme fişlerine yanıt veren bir çocuğun "durduğu" ya da "matematik yaptığı" söylendiğinde, bu konular kesin bir biçimde yeniden tanımlanmalıdır. Örneğin, 100 kiloyu parmağım ile kaldırayabileceğimi söyledimi varsayalım. Bana inanmayacaksınız. Ama 3X5'lik bir kart alıp, üstüne 100 kilo yazdığımı varsayalım. Şimdi kartı parmağımda tutuyor ve işte parmağımda 100 kilo taşıyorum. Çocuklara okumayı ve matematiği öğretme iddiası da aynıdır; bu, matematik ve okumanın genellikle ne anlama geldiğinin yeniden tanımlanmasıyla başarılı bir el çabukluğudur. İnsanlar hâlâ bu kurnazlığa kapılmakta ve çocuklarına bu konuları öğrettiklerine inandırılmaktadırlar. Bu sahtekârlığın başka bir olumsuz etkisi de vardır. Konunun tekrar tanımlanması kazanılmasını kolaylaştırır. Böylelikle anababalar 2 yaşındayken öğrenme fişlerini "okuyan" çocukların tomurcuklanan bir deha olduğuna inanıyorlar, ama sonunda hayal kırıklığına uğrayacaklardır. Ne yazık ki, bir işi kolay hale getirmek, çocukların daha parlak olmasını sağlamıyor.

Güçlü çocuk imajına diğer bir katkı eğitim psikoloğu Benjamin Bloom'dan gelmiştir. Bloom, zeka bölümü verilerinin istatistiksel dökümlerine dayanarak, 4 yaşındaki çocukların zihinsel yeteneklerinin yarısını kullandıklarını ve küçük çocukları soyut şeyleri öğrenmeye zorlamanın bizim görevimiz olduğunu, çünkü aksi takdirde bu dönemdeki zihin gelişimini elde kaçırabileceğimizi belirtmektedir. Zihnin yetenekleri çok hızlı geliştiği için küçük çocuklara mümkün olduğunca fazla şey öğretmemiz gerektiği düşüncesi çağdaş halk zihniyetinin bir parçası haline geldi ve çağdaş çocuk imajında derin bir biçimde kökleşti.

Fakat bu doğru mudur? Bloom, zihin gelişiminden değil, zihnin testi ve verilerinden söz ediyordu. Bebekler ve küçük çocuklar iyi test alıcıları olmadıklarından, zeka testindeki performansları, daha ileriki test performanslarının iyi bir göstergesi değildir. Bununla birlikte, 4 yaşında çocuk yeterli dercede sözeldir ve yeterli bir dikkatini toplama yeteneği vardır, testte gösterdiği performans da gerçek yeteneğin iyi bir göstergesidir. Bir çocuğun 4 yaşında elde ettiği test puanı, onun 17 yaşında alacağı test puanını % 50 kesinlikle kestirmeyi sağlayabilir. Bu, çocuğun sahip olacağı zihinsel yeteneğin yarısını 4 yaşında kazanmış olduğu anlamına gelir.

Ancak bu, 4 yaşındayken çocuğun ömür boyunca kazanacağı tüm bilgi, beceri ve değerlerin yarısını kazandığı anlamına gelmez. Yani 4 yaşında zeka bölümü 100 olan çocuğun zeka bölümünün 17 yaşında 200 olacağı anlamına gelmez. 4 yaşındaki bir çocuğun, 17 yaşında olacağından daha iyi bir öğrenci olacağı anlamına da gelmez. Yaşamın ilk yıllarında zihnin gelişiminin hızlı olduğunu kabul etsek bile, geceyi izleyen şafak kadar, soyut ve öğretmen merkezli öğretimin istediği kadar hızlı bir gelişim söz konusu değildir. Hızlı zihnin gelişimi dönemlerinde çocuklar kendilerini zihinsel olarak besleyecek uyaranlar ararlar. Biz onlara gözlem, araştırma, evirip çevirme, konuşma, yazma ve üzerinde düşünme için zengin malzemelerin bulunduğu ortamlar sağlayarak en iyi biçimde hizmet verebiliriz. Çocukları büyüme çağında bunlardan yoksun bırakmamalıyız.

Çağdaş "güçlü çocuk" imajına katkıda bulunan üçüncü yazar, J. Mc V. Hurl'dır. **Zeka ve Deneyim** adlı kitabında çeşitli bulguları incelemiş ve zekanın esnek olduğu, sabit olmadığı sonucuna varmıştır; bu görüşü zamanın uzmanlarına mal etmiştir. Fakat hiçbir ünlü psikolog, zekanın sabit olduğunu asla iddia etmemiştir. 1954'de **Çocuk Psikolojisi El Kitabı**'nın bir bölümünde Florence Goodenough bütün verilerin, bireylerin zeka bölümü üzerinde çevresel etkenlerin % 20 ile % 40 arasında değişen etkisi olduğu görüşünü desteklediğini açığa kavuşturmuştur.

Bununla birlikte, 1960'lara kadar psikologlar, genellikle çevresel potansiyelini belki de en yüksek düzeyde kullanan orta sınıf çocuklarıyla ilgilenmişlerdi. Dikkatler olumlu çevre koşullarından en az yararlanan düşük gelirli çocuklara yöneltildiğinde çevresel etkenlerin önemi ilk kez ilgi konusu olmuştu. Şimdi şu benzetmeyi izleyelim. İyi beslenmemiş bir grup çocuğu tam kalorili ve iyi dengeli bir diyetle aldığımızı varsayalım. Bu çocukların boy ve kilolarında anlamlı artışlar olacaktır, oysa eskiden tam kalorili ve dengeli bir diyetle beslenmiş çocuklarda benzer artışlar gözlenmeyecektir. Geliştirilmiş bir programın potansiyel yararları her zaman geçmişteki çevrenin özelliklerine bağlıdır.

Bu zihinsel esneklik görüşü anababalar arasında yaygınlaşmıştır. Bu görüşlerle anababalara, elverişli uyaran programlarıyla "daha parlak" bir çocukları olacağı ya da çocuklarının zeka bölümünü yükseltebilecekleri

söyleniyordu. Şu anda elimizde, kendileriyle konuşulan, oynanan, kendilerine kitap okunan ve bakacakları, dinleyecekleri, araştıracakları malzeme açısından zengin çevrelerde yetişen çocukların belirtilen bu alıştırmalardan ve simgesel malzemelerden ek yarar sağlayacaklarını gösteren kanıtlar yoktur. Bugün orta sınıf çocuklarının çoğu az uyarılan değil, fazla uyarılan çocuklardır.

Güçlü çocuk imajına son katkı bir psikologdan değil, bir tarihçiden gelmiştir. **Çocukluğun Yüzyılları** adlı kitabında Phillip Aries, çocukluğun sosyal bir buluş olduğunu ve çocukların yetişkinler gibi görüldüğü Ortaçağda böyle bir anlayışın olmadığını ileri sürmektedir. Bu, son iki yüzyılda çocukları nazla büyütmekte, onları gelişmemişliğe itmekte ve onların gerçek güç ve yeteneklerini gözardı etmekte olduğumuzu göstermektedir. Bu sav çocuğun güçlülüğünü vurgulayan diğer görüşlere uymakta ve ona tarihsel bir boyut kazandırmaktadır.

Pollack gibi çocukluk alanındaki daha yeni tarihçiler Aries'in haksız olduğunu göstermişlerdir. Aries'in yazdığı zamanlarda bile anababaların tuttuğu günlükler, yetişkinlerin çocukları yetişkinlerden farklı gördüklerini ve onlara farklı davranılması gerektiğini göstermektedir. Yapıtlarını 16. yüzyılda vermiş olan Sir Francis Bacon "ödeneklerin" değerinden ve çocuğa yeterli ödenek verilmemesinin olumsuz etkilerinden söz etmiş ve "en iyi kanıtın, insanların para keselerini değil, çocuklara karşı otoritelerini koruduklarında olduğunu" öne sürmüştür.

Çocuklara her yaşta herşeyin öğretilebileceği, çocukların zihin gelişimleri daha hızlı olduğunda 4 yaşında zeka yeteneklerinin yarısına sahip oldukları, Zeka Bölümünün esnek olduğu ve çocukluğun bir icat olduğu biçimindeki bu dört görüşün hepsi yeni bir güçlü çocuk imajını oluşturmak üzere 60'lı yıllarda ortaya çıkmıştır. Bu yeni imaj, çocuğun güçlülüğünün önemini azaltan eski imajı düzeltebilmesine karşın, diğer bir uç görüşe kaçmıştır. Düşük gelirli çocukların koşullarının iyileştirilmesi demek olan görüşler orta sınıftan anababalarca devralınmış ve bugünün küçük çocuklarının yanlış eğitilmesinin mantığı olmuştur.

Geçmişte olduğu gibi yalnızca çocuk merkezli erken çocukluk eğitiminin değerlerini öne sürmükle kalmamalı, aynı zamanda erken çocukluktaki esneklik ve çocukların güçlülüğü kavramlarının ne olduğunu, küçük çocukların gerçekten nasıl geliştiğine ve öğrendiğine ilişkin değişimleri ortaya çıkarmak için de savaşımalıyız.

Geleceğin Çocuk İmajları

Yukarıda kısaca verdiğim tarihçeye dayanarak, günümüzün çocuklarına ilişkin yanlış imajların yerini yarının eşit derecede yanlış imajlarının alacağını kestirmek mantıklı görünmektedir. Falcı değilim ama, tarihin başlangıç olduğu ve tarihin her noktasındaki çocuk imajının her zaman

başat anababa gereksinimleriyle ve o gelişim döneminin savunmalarıyla dolu olduğu inancını taşıyorum. Gelecekte anababaların gereksinimlerinin ne olacağını ve bunların yeni çocuk imajına nasıl yansıtılacağını sormamız gerekiyor.

Toplumumuz, nüfusumuzun % 70'den fazlası bu mesleklerde olduğundan, bir hizmet ve bilgi toplumdur. Gereksinimi olan bütün miniklere sonunda daha yüksek düzeyde bir bakım verileceğine, bebeklere ve çocuklara bakanların konumunun daha saygın olacağına ve onlara daha fazla para ödeneceğine inanıyorum. Hatta belki diğer insanların çocuklarına bakmayı meslek edinecek anababalar olabilir. Bu gelişme kısa sürede olmayacak, yoğun çabalar ve sıkıntılar gerektirecek, ama o noktaya geleceğimize inanıyorum.

Sonra ne olacak? Esnek güçlü çocuk imajı varlığını tamamlayınca nasıl bir yeni imaj ortaya çıkacak? Yarının anababalarının gereksinimlerine uygun düşecek nasıl bir çocuk imajı olacak? Şimdiki eğilimler sürerse, daha önceki anababalara göre geleceğin anababaları çocuklarına daha az zaman ayıracaklardır. Anababalar bu konuda artık birkez suçluluk ya da rahatsızlık duymayınca, çocuk imajındaki zihinsel güçlülük gereksinimi azalacaktır. Onun yerine çocuğun toplumsal becerikliliğine ve kendine yeterliliğine ilişkin yeni bir imaj ortaya çıkacaktır. Bir bilgi ve hizmet toplumunda bunlar gerekli olan becerilerdir. Bunun belirtilerini toplumsal düşünme yollarının vurgulanmasında görüyoruz. Psikologlar, Piaget'nin hatalı olduğunu, bebeklerin ve küçük çocukların bizim olmalarını istediğimizden daha fazla toplumsal beceriye sahip olduklarını belirtmektedir.

Çocukların bizim tanıdığımızdan daha fazla toplumsal ustalığa ve kendine yeterliğe sahip oldukları doğru olabilir, ancak çocuklar, toplumsal açıdan beceriklilik imajının bize inandırdığı kadar usta olmayacaklardır. Döngü birkez daha tekrarlanacak, yeni erken çocukluk eğitimcileri kuşağı çocuğun bu yeni imajını, bu imajın anahtar sözcüğü olabilecek bilgisayar terimiyle söylersek, toplumsal etkileşim açısından "uzman bir sistem" olarak karşılamak zorunda kalacaklardır. Gelecek kuşak erken çocukluk eğitiminin değerlerini bir kez daha belirlemek zorunda kalacaktır.

Erken çocukluk eğitimcileri olarak görevimiz asla sona ermez. Her kuşak yeni bir karşı çıkış ve yeni bir savaş ortaya koyar. Bu bizim hiçbir zaman gerçekten kazanamayacağımız bir savaştır, çünkü her yeni kuşak aynı hatalara açıktır. Eğer savaşmazsak, bu savaşı hiç kuşkusuz kaybederiz. Erken çocukluk eğitiminde bu bizler için savaşmaya değer bir uğraştır; hatta zamanından önce ölürsek, küçük çocukların iyiliğini araştırmaya yeterli derecede bağlanmış ve savaşı sürdürececek birilerinin her zaman olacağını bilmek bizi rahatlatacaktır.

KAYNAKLAR

1. Aries, P. (1962) *Centuries of Childhood*. New York: Kropf.
2. Benedict, R. (1938). Continuities and Discontinuities in Cultural Conditioning, **Psychiatry**, 1, 161-167.
3. Bloom, B. (1964). **Stability and Change in Human Behaviour**, New York: Wiley.
4. Bruner, J. (1962). **The Process of Education**. Combridge, MA: Harvard University Press.
5. Davis, K. (1940). The Sociology of Parent-Youth Conflict, **American Sociological Review**, 5, 523-525.
6. Freud, S. (1905). **Three Essays on Sexuality**, New York: Basic.
7. Hunt, J. Mc V. (1961). **Intelligence and Experience**. New York: Ronald.
8. Mead, M (1970). **Culture and Commitment**. New York: Natural History Press/Doubleday.
9. Pollack, L. (1983). **Forgotten Children**, Cambridge: Cambridge University Press.